

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/82/2004

UKŁAD POPARCIA DLA PARTII POLITYCZNYCH W OKRESIE PRZEKSZTAŁCENÍ - ALTERNATYWY WYBORCZE I ELEKTORATY NEGATYWNE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Polska scena polityczna ciągle znajduje się w fazie przemian. O ile dotychczas intensywne zmiany organizacyjne, upadek jednych i pączkowanie coraz to nowych ugrupowań politycznych charakteryzowały prawą stronę sceny politycznej, natomiast lewa wydawała się przy tym oazą stabilności, o tyle obecnie bardziej stabilna wydaje się prawa strona. W ostatnim okresie rządów Leszka Millera sytuacja na lewicy bardzo się skomplikowała. Nieudana próba samooczyszczenia wewnątrz SLD zakończyła się podziałem tej partii i powstaniem nowego ugrupowania lewicowego dystansującego się wobec ludzi Sojuszu i praktyk działania SLD. Wyborcy szukający dotąd poczucia stabilizacji i znajdujący je na lewicy w tej chwili mogą czuć się zagubieni i np. przenosić swoje sympatie na partie populistyczne. Długotrwały proces upadku społecznego autorytetu premiera i rządu oraz będący tego skutkiem kryzys na lewicy doprowadziły do sytuacji, w której - jeśli chodzi o układ sił - pozycję liderów zajmują obecnie PO oraz Samoobrona, wyraźnie dystansując pozostałe ugrupowania pod względem rozmiarów poparcia. Dobra pozycja Samoobrony w sondażach, a także zawarte i potencjalne koalicje z jej udziałem - wszystko to sprawia, że także partię Andrzeja Leppera przynajmniej część wyborców może postrzegać w innym niż dotychczas świetle. W kontekście pojawiających się coraz częściej w mediach rozważań na temat przyszłego kształtu sceny politycznej Samoobrona przestaje być traktowana jako partia antysystemowa, swego rodzaju aberracja polskiego systemu partyjnego, a zaczyna się jawić jako „normalna” partia, którą można poprzeć w wyborach.

W tym ciągle zmieniającym się układzie sympatii i ocen warto zastanowić się nad możliwościami i potencjałem rozwojowym poszczególnych partii. Ocena możliwości przepływów między ich elektoratami pozwoli w przybliżeniu zorientować się, jakimi „rezerwami” dysponuje obecnie każde z nich. Dla całościowego obrazu sceny politycznej

ważny jest nie tylko układ politycznych sympatii elektoratów poszczególnych partii, ale także to, jak są one zantagonizowane. O antypatii polityczne i alternatywy wyborcze zapytaliśmy Polaków w naszym ostatnim sondażu¹.

ALTERNATYWY WYBORCZE

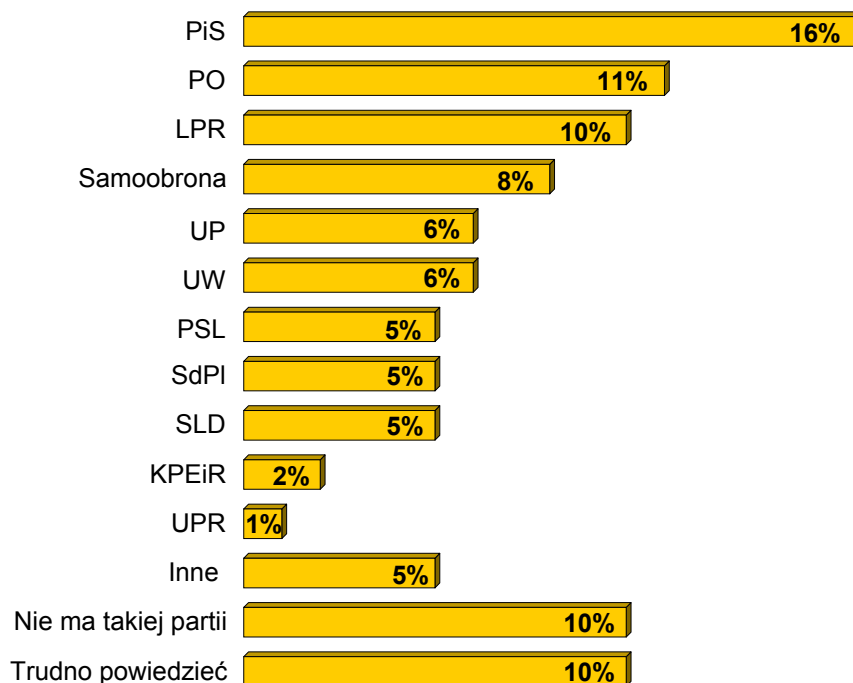
W obecnej sytuacji na scenie politycznej najbardziej popularną partią drugiego wyboru, czyli ugrupowaniem wymienianym najczęściej przez wyborców wszystkich pozostałych partii jako ewentualna alternatywa, jest Prawo i Sprawiedliwość. Możliwość poparcia PiS w wyborach parlamentarnych bierze pod uwagę 16% zadeklarowanych zwolenników innych ugrupowań. Szanse innych partii (w tym tych cieszących się obecnie największym poparciem społecznym) na pozyskanie dodatkowych wyborców spośród aktualnych sympatyków politycznej konkurencji są bardziej ograniczone. Co dziewiąty badany zaliczający się do potencjalnych wyborców innych partii (11%) bierze również pod uwagę możliwość głosowania na Platformę Obywatelską. Co dziesiąty (10%) byłby gotowy ewentualnie poprzeć Ligę Polskich Rodzin. Dopiero na czwartym miejscu pod względem liczby wskazań jako alternatywa wobec popieranych obecnie partii lokuje się Samoobrona (8%). Jednak różnica między partią Leppera a PO - jej głównym sondażowym rywalem - jest stosunkowo niewielka (3 punkty procentowe). Tylko niewiele rzadziej niż Samoobrona jako partie drugiego wyboru brane są pod uwagę: Unia Pracy oraz Unia Wolności (po 6% wskazań). Zaledwie co dwudziesty potencjalny wyborca o zadeklarowanych preferencjach rozważa możliwość zagłosowania na tracące na popularności Polskie Stronnictwo Ludowe i Sojusz Lewicy Demokratycznej. Jest interesujące, że równie mało popularna jako ewentualna alternatywa dla zwolenników innych partii okazuje się Socjaldemokracja Polska, co jednak można tłumaczyć krótką obecnością tego ugrupowania na scenie politycznej.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (167) przeprowadzono w dniach od 2 do 5 kwietnia 2004 roku na liczącej 993 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Odpowiedzi osób deklarujących udział w wyborach i mających sprecyzowane preferencje partyjne (N=396)

CBOS

RYS. 1. GDYBY MÓGL/MOĞŁA PAN(I) GŁOSOWAĆ NA KANDYDATÓW JESZCZE JEDNEJ PARTII, TO KTÓRĄ WYBRAŁ(A)BY PAN(I) JAKO DRUGĄ?

Do kategorii „inne” zaliczono ugrupowania, które uzyskały mniej niż 1% wskazań (ChD III RP - 0,7%, PLD - 0,3%, PPS - 0,7%, RO - 0,7%, RKN - 0,2%, RS - 0,7%, Zieloni 2004 - 0,6%, ZChN - 0,4%).

Parę uzupełniających się wzajemnie ugrupowań stanowią dla swoich zwolenników przede wszystkim PO oraz PiS. Co trzeci zdeklarowany wyborca partii braci Kaczyńskich jako ewentualną alternatywę wyborczą postrzega PO, i odwrotnie - prawie co trzeci sympatyk Platformy bierze pod uwagę możliwość głosowania na PiS. Poza elektoratem PiS sympatie dla PO deklarowane są już znacznie rzadziej, jednak potencjalnych zwolenników Platformy można znaleźć po różnych stronach sceny politycznej, a jej sympatycy rekrutują się spośród szerokiego spektrum partii politycznych. Alternatywę wyborczą wobec aktualnie popieranej partii widzą w PO zarówno zwolennicy Samoobrony (14%), LPR (12%), jak i SdPI (13%), a także pewna część zdeklarowanych wyborców PSL (9%) i SLD (8%).

Tabela 1

Partie drugiego wyboru	Potencjalne elektoraty						
	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samo- obrona	SdPI	SLD
	w procentach						
LPR	-	6	4	21	20	-	3
PO	12	-	9	33	14	13	8
PSL	-	7	-	4	9	-	3
PiS	26	31	-	-	9	17	-
Samoobrona	28	6	35	11	-	2	13
SdPI	-	6	10	6	1	-	20
SLD	-	3	15	-	6	13	-
UP	-	2	-	15	4	9	29
UW	-	15	-	-	3	9	-
Inna partia	23	6	2	5	6	7	10
Nie ma takiej partii	3	10	8	-	14	24	-
Trudno powiedzieć	8	8	17	5	14	6	14
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100

* Wyniki uzyskane dla tych partii należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na znikomą liczbę badanych deklarujących dla nich poparcie

Szansę na powiększenie swego aktualnego stanu posiadania dla drugiego z najbardziej liczących się dziś ugrupowań - Samoobrony stanowią natomiast przede wszystkim potencjalni wyborcy PSL oraz LPR. Ponad jedna trzecia zwolenników ludowców i ponad jedna czwarta deklarujących poparcie dla LPR widzi w Samoobronie ugrupowanie alternatywne, na które ewentualnie mogliby głosować. Można zatem sądzić, że zawarta niedawno na szczeblu lokalnym koalicja tych ugrupowań z Samoobroną raczej nie kłóci się z oczekiwaniami ich potencjalnych wyborców. Sympatie zwolenników LPR i PSL dla partii Leppera nie są jednak w pełni odwzajemniane przez elektorat Samoobrony. W szczególności dotyczy to PSL, w której alternatywę dla własnej partii widzi tylko niespełna co dziesiąty potencjalny wyborca Samoobrony. Ponad dwukrotnie częstsze są tu sympatie dla LPR - jako partię drugiego wyboru wskazuje ją co piąty zdeklarowany wyborca Samoobrony.

Sympatie dla PiS - trzeciego z ugrupowań najbardziej liczących się obecnie na scenie politycznej (poza zwolennikami PO, wśród których są one najsilniejsze) - stosunkowo często żywią także zdeklarowani wyborcy LPR (26%). Podobnie jak w przypadku PO sympatie te są w dużej mierze odwzajemniane przez elektorat PiS. Liga Polskich Rodzin jest dla wyborców PiS drugą po PO partią najczęściej braną pod uwagę jako alternatywa wyborcza. Z drugiej

strony - co ciekawe - PiS jest także stosunkowo często wskazywaną alternatywą wyborczą dla elektoratu SdPI (17%).

Podobne relacje jak w przypadku elektoratów PiS i LPR zachodzą także między zwolennikami LPR i Samoobrony. W LPR, której zwolennicy niemal po równo dzielą swe sympatie pomiędzy PiS i Samoobronę, alternatywę widzi co piąty zwolennik Samoobrony i co piąty potencjalny wyborca PiS.

W porównaniu z innymi partiami zarówno SLD, jak i SdPI są znacznie mniej atrakcyjne jako alternatywa wyborcza. Wzajemne afiliacje między ich zwolennikami nie są też szczególnie silne, a relacje w dużej mierze są niesymetryczne.

SdPI ma stosunkowo najwięcej zwolenników w elektoracie macierzystej SLD. Zalicza się do nich co piąty potencjalny wyborca Sojuszu. Natomiast tylko w ograniczonym stopniu Socjaldemokracja stanowi alternatywę dla zwolenników pozostałych ugrupowań uwzględnionych w naszym badaniu. Możliwość głosowania na partię Marka Borowskiego bierze pod uwagę tylko co dziesiąty zwolennik PSL i zaledwie co szesnasty zadeklarowany wyborca PO oraz PiS. W sumie więc potencjał tej formacji, od niedawna istniejącej na scenie politycznej, wydaje się dość ograniczony, przynajmniej jeśli chodzi o możliwość powiększenia przez nią swego stanu posiadania o zwolenników innych ugrupowań. Poza SLD, które - jak można sądzić - już utraciło poważną część swoich dawnych zwolenników na rzecz SdPI, w tej chwili w zasadzie nie jest ona atrakcyjna dla wyborców pozostałych liczących się partii.

Sympatie potencjalnych wyborców SLD nie są odwzajemniane przez elektorat SdPI. Za ledwie 13% zadeklarowanych zwolenników SdPI dostrzega w Sojuszu alternatywę wyborczą. Jednak relatywnie rzadko sympatyzują oni także z innymi partiami, a ich preferencje co do partii drugiego wyboru są bardzo rozproszone. Sympatie kierowane są zarówno ku prawicowemu PiS (17%), jak i bardziej centrowym - PO (13%) i UW czy UP, podkreślającej ostatnio swą lewicową tożsamość (po 9% wskazań). Warto przy tym zauważyć, że elektorat SdPI w znacznie większym stopniu niż zwolennicy innych ugrupowań nie widzi żadnej alternatywy dla popieranej obecnie przez siebie partii.

Mimo iż wśród mało licznych już obecnie wyborców SLD partia Marka Borowskiego ma sporo zwolenników, nie ona jest główną alternatywą, ale ciągle aktualny koalicjant Sojuszu - UP. Sympatie dla tej partii deklaruje blisko jedna trzecia elektoratu SLD. Natomiast samo SLD jest w tej chwili dla zdeklarowanych wyborców pozostałych ugrupowań jedną z najmniej atrakcyjnych partii. Na SLD jako ewentualną alternatywę wyborczą stosunkowo najczęściej spoglądają jeszcze zwolennicy PSL, ale nawet wśród nich tylko co siódmy zalicza się do sympatyków SLD.

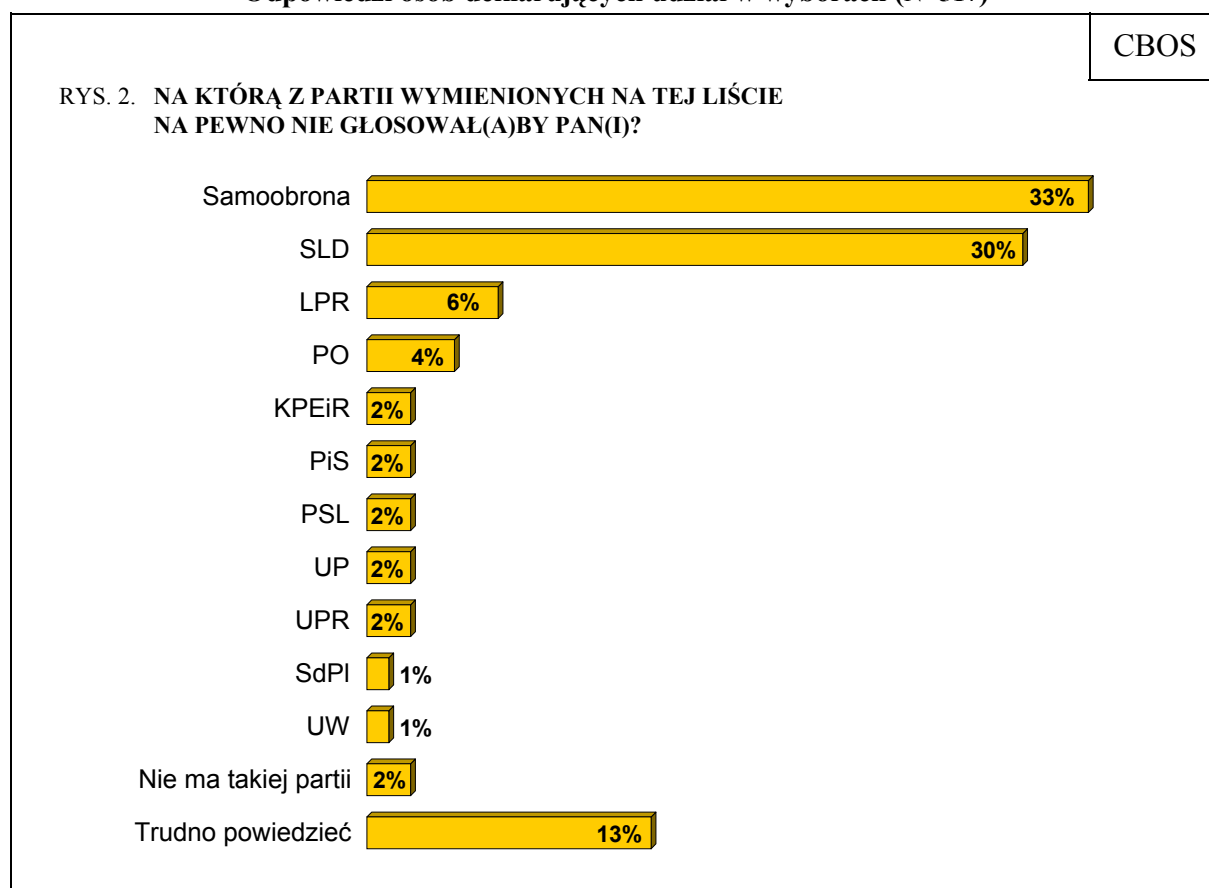
Jednak jeszcze mniej atrakcyjnym ugrupowaniem dla zwolenników pozostałych partii okazuje się PSL. W elektoratach wszystkich liczących się ugrupowań grupy badanych biorących pod uwagę możliwość głosowania na partię ludowców nie przekraczają 9%.

Preferencje ankietowanych co do alternatyw wyborczych dobrze pokazują wzajemne sympatie między zwolennikami poszczególnych ugrupowań i hipotetyczny kierunek ewentualnych przepływów elektoratów. Trudno jednak, co zrozumiałe, jednoznacznie na tej podstawie wyrokować o tym, czy i która partia w rzeczywistości może poszerzyć swój stan posiadania kosztem drugiej. Wiele w tym względzie zależy bowiem od poczynąń politycznych poszczególnych ugrupowań, sposobu ich funkcjonowania oraz pozycji na scenie politycznej. Zarówno PO, jak i Samoobrona jako aktualni liderzy rankingów popularności teoretycznie mają większą siłę przyciągania niż ugrupowania cieszące się mniejszym poparciem. Biorąc jednak pod uwagę sympatie elektoratów innych partii dla PO i Samoobrony, jak i ich poczynania na scenie politycznej, można sądzić, że w obecnej sytuacji większe możliwości poszerzenia swego obecnego stanu posiadania o zwolenników innych ugrupowań ma raczej Samoobrona niż PO, dla której głównym „zapleczem” jest bardzo wyraziste politycznie PiS. Szanse powiększenia elektoratu Samoobrony, jak się wydaje, wiążą się przede wszystkim z PSL, które jednakże cieszy się w tej chwili niewielkim poparciem. Oczywiście rozważania te dotyczą wyłącznie konkurencyjnej walki o tych samych wyborców, natomiast nie uwzględniają możliwości poprawy notowań dzięki przekonaniu do siebie wyborców niezdecydowanych lub przyciągnięciu tych, którzy w tej chwili nie mają ochoty brać udziału w głosowaniu.

ELEKTORATY NEGATYWNE

Obecnie do partii mających najwięcej zadeklarowanych przeciwników należą Samoobrona oraz SLD. Co trzeci wyborca deklaruje, że z pewnością nie poparłby w wyborach Samoobrony, a tylko nieznacznie mniej osób twierdzi, że na pewno nie oddałoby swojego głosu na rządzący obecnie SLD. Pozostałe ugrupowania są odrzucane wyraźnie rzadziej. Co szesnasty respondent zdecydowany wziąć udział w wyborach nie udzieliłby swego poparcia LPR, a co dwudziesty piąty nie głosowałby na PO. Bardzo nieliczną grupę zadeklarowanych przeciwników mają także KPEiR, PiS, PSL, UP i UPR.

Odpowiedzi osób deklarujących udział w wyborach (N=517)

O ile mapa wzajemnych sympatii, znajdująca odzwierciedlenie w układzie alternatywy wyborczych, poza ewentualnymi możliwościami przepływu zwolenników wskazuje także na kierunki akceptowalnych przez wyborców koalicji, o tyle układ i siła antypatii wyborczych w omawianych elektoratach wskazują, które koalicje byłyby źle widziane przez zwolenników poszczególnych ugrupowań.

Wśród zdeklarowanych wyborców Platformy Obywatelskiej zdecydowanie najbardziej negatywny wizerunek ma Samoobrona: aż 65% zwolenników PO twierdzi, że z pewnością by na nią nie głosowało. W żadnym innym ugrupowaniu partia Andrzeja Leppera nie jest odrzucana tak zdecydowanie. Wśród wyborców PO dużo przeciwników ma też SLD, choć przeszło o połowę mniej niż Samoobrona (24%).

Tabela 2

Partie odrzucane przez poszczególne elektoraty	Potencjalne elektoraty							Deklarujący udział w wyborach, ale niemający sprecyzowanych preferencji
	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona	SdPI	SLD	
	w procentach							
KPEiR	-	-	-	4	3	-	-	2
LPR	-	5	-	-	5	19	11	6
PO	3	-	9	7	12	4	12	1
PSL	-	1	-	-	6	-	-	1
PiS	-	1	11	-	3	6	3	1
Samoobrona	11	65	24	44	-	55	47	20
SdPI	4	1	-	-	3	-	-	2
SLD	53	24	25	40	59	7	-	21
UPR	4	-	4	3	3	3	-	1
UP	12	1	4	-	1	-	-	1
UW	5	-	10	-	1	2	5	1
Nie ma takiej partii	-	-	-	2	-	3	-	5
Trudno powiedzieć	8	2	13	-	6	1	22	38
Ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100

* Wyniki uzyskane dla tych partii należy traktować z dużą ostrożnością ze względu na znikomą liczbę badanych deklarujących dla nich poparcie

Samoobrona jest także zdecydowanie najczęściej odrzucanym ugrupowaniem przez wyborców SdPI - ponad połowa spośród nich (55%) twierdzi, że z pewnością nie oddałaby na nią swego głosu. Stosunkowo wielu przeciwników (19%) ma w tym elektoracie także LPR.

Mimo różnych opinii o politycznych związkach Samoobrony i SLD wysoki poziom braku akceptacji partii Andrzeja Leppera notujemy także wśród zwolenników SLD - 47% wyborców Sojuszu z pewnością odmówiłoby jej swego poparcia. Wyraźnie mniejsza, choć zauważalna, jest także niechęć zwolenników SLD do PO (12%) i LPR (11%). Warto także zauważyć, że w elektoracie tej partii najwięcej jest osób, które nie potrafiły wskazać swoich antypatii politycznych (22%).

Jeśli chodzi o usytuowanie na scenie politycznej, to różnica między elektoratem PO i PiS polega na tym, że wśród zdeklarowanych wyborców PiS z takim samym poziomem antypatii politycznej spotyka się zarówno Samoobrona (44%), jak i SLD (40%). Wysoki poziom niechęci do SLD cechuje także wyborców LPR - ponad połowa spośród nich (53%) odrzuca możliwość głosowania na tę partię. Zwolennicy LPR z pewną niechęcią odnoszą się także do UP (12%). Mimo iż w elektoracie LPR zauważalna jest także antypatia do Samoobrony (11%), jest ona bez porównania mniejsza niż wśród zwolenników pozostałych ugrupowań.

Partią zdecydowanie najczęściej odrzucaną przez zdeklarowanych wyborców Samoobrony jest SLD: aż 59% spośród nich wskazuje rządzący obecnie Sojusz jako ugrupowanie, na które z pewnością by nie głosowali. Dostrzegalna, choć znacznie mniejsza niż w przypadku SLD, jest także niechęć wyborców Samoobrony do PO (12%).

PSL jest ugrupowaniem, którego zwolennicy mają stosunkowo najbardziej zróżnicowane antypatie polityczne. W elektoracie tym z relatywnie największą niechęcią spotykają się SLD (25%) i Samoobrona (24%). Pewną niechęć sympatyków PSL można także zauważyć w przypadku PiS (11%), UW (10%) oraz PO (9%).

Gdyby o wzajemnych stosunkach między poszczególnymi partiami decydowali wyborcy, a nie pragmatyka polityczna, to związki polityczne między poszczególnymi ugrupowaniami powinny wyglądać nieco inaczej, niż faktycznie ma to miejsce.

Dużo lepiej powinna układać się współpraca między PO i PiS, ponieważ są to dwie partie, których elektoraty najczęściej uwzględniają je jako alternatywne w ewentualnym głosowaniu. Tym, co różni zwolenników tych ugrupowań, jest wyraźnie bardziej krytyczny

stosunek elektoratu PiS do SLD. Jeśli chodzi o zaplecze polityczne tych partii, to PiS jest postrzegany dużo korzystniej przez zwolenników LPR, natomiast PO w większym stopniu miałyby szansę zjednać sobie wyborców z różnych stron sceny politycznej.

Samoobrona ma najsilniejszy ze wszystkich partii elektorat negatywny - szczególnie niechętni są jej zdeklarowani wyborcy PO. Potencjalne zaplecze Samoobrony stanowią zwolennicy PSL, drugiej partii reprezentującej interesy wsi, a także sympatycy LPR. Samoobrona powinna się zdecydowanie odżegnywać od jakichkolwiek związków z SLD, ponieważ jej elektorat jest najbardziej antyeseldowski spośród wszystkich partii uwzględnionych w badaniu.

SLD należy obecnie do najmniej atrakcyjnych alternatyw politycznych, jedynie potencjalni wyborcy PSL nieco wyraźniej uwzględniają w swoich kalkulacjach politycznych możliwość głosowania na tę partię. Natomiast spora grupa wyborców SLD z sympatią spogląda na nową partię Marka Borowskiego i ewentualnie byłaby gotowa ją poprzeć.

Elektorat PSL ma obecnie najbardziej niesprecyzowany i politycznie „obrotowy” elektorat - zarówno sympatie, jak i antypatie polityczne zwolenników tej partii są najbardziej zróżnicowane i niejednoznaczne, choć największej grupie jego wyborców najbliższej jest do Samoobrony.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Gdyby mógł(a) Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii, to którą partię wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?

(%)

	KPEiR	LPR	PO RP	PSL	PiS	Samoobrona	SdPl	SLD
Ogółem	2	10	11	5	16	8	5	5
Płeć								
Mężczyźni	0	10	12	7	16	9	5	6
Kobiety	4	10	10	4	16	5	5	3
Wiek								
18-24 lat	0	14	15	4	14	11	6	5
25-34	0	4	6	3	27	4	2	5
35-44	0	10	10	5	11	9	8	3
45-54	0	8	15	7	17	7	4	6
55-64	3	12	9	3	15	8	4	6
65 lat i więcej	9	13	8	10	13	6	4	2
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	10	9	10	11	9	6	5
Miasto do 20 tys.	4	21	11	4	11	11	2	0
20-100 tys.	1	5	14	3	19	6	3	9
101-500 tys.	1	10	7	1	24	5	7	6
501 tys. i więcej mieszk.	0	4	20	4	17	6	4	2
Wykształcenie								
Podstawowe	4	15	8	6	15	5	2	8
Zasadnicze zawodowe	1	14	10	10	10	14	2	4
Średnie	1	6	13	4	20	7	9	3
Wyższe	1	5	13	0	17	3	4	5
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	0	7	12	0	13	3	7	8
Prac.umysł.niż.szczebla	0	2	11	0	29	3	5	2
Pracownicy fiz.- umysł.	0	6	20	5	17	9	5	0
Robotnicy wykwalifikowani	0	20	12	5	16	4	4	7
Robotnicy niewykwalifik.	0	7	27	0	10	7	18	9
Rolnicy	0	10	3	17	8	22	7	7
Pracujący na własny rach.	0	0	8	3	10	5	4	4
Bierni zawodowo								
Renciści	6	12	11	4	20	5	3	4
Emeryci	6	13	8	9	16	8	4	3
Uczniowie i studenci	0	18	13	4	11	11	4	8
Bezrobotni	0	7	10	9	19	8	0	0
Gospodynie domowe i inni	0	0	10	9	12	8	0	11
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	0	8	15	0	11	5	6	9
spółce właścicieli	0							
prywatnych i państwa	0	11	3	4	33	3	10	3
sekt. pryw. poza rolnict.	1	4	15	2	18	4	5	2
prywatnym gosp. rolnym	0	9	0	20	10	22	6	6
Dochody na jedną osobę								
Do 299 zł	0	11	10	13	23	11	3	3
300-399	0	23	4	0	20	16	4	8
400-599	0	8	13	4	15	9	3	6
600-800	5	10	12	7	14	5	6	3
Powyżej 800 zł	2	9	9	3	17	5	8	6
Ocena własnych war. mater.								
Złe	2	10	15	5	15	5	2	6
Średnie	2	13	9	8	15	8	6	4
Dobre	1	7	11	3	18	9	6	4
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	4	23	0	9	26	4	0	0
Raz w tygodniu	2	10	10	6	18	10	4	5
1-2 razy w miesiącu	0	9	16	7	15	7	8	6
Kilka razy w roku	3	9	20	4	8	4	3	5
W ogóle nie uczestniczy	2	5	2	0	13	5	10	3
Poglądy polityczne								
Lewica	3	3	10	5	11	6	9	14
Centrum	2	8	13	7	9	9	5	4
Prawica	1	14	10	5	25	9	3	2
Trudno powiedzieć	4	13	10	4	15	4	0	0

(continued)

Tabela 1 (cd.). Gdyby mógł(a) Pan(i) głosować na kandydatów jeszcze jednej partii, to którą partię wybrał(a)by Pan(i) jako drugą?

(%)

	UPR	UP	UW	Inna	Nie ma takiej	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	6	6	5	10	10	396
Płeć							
Mężczyźni	2	4	4	6	9	9	232
Kobiety	0	7	8	6	11	12	163
Wiek							
18-24 lat	0	9	8	5	3	5	63
25-34	2	3	5	4	22	14	59
35-44	2	6	6	6	12	13	71
45-54	2	5	6	6	11	5	90
55-64	0	7	8	8	6	11	52
65 lat i więcej	2	6	0	7	5	16	60
Miejsce zamieszkania							
Wieś	2	4	2	4	8	17	146
Miasto do 20 tys.	0	6	9	6	4	12	48
20-100 tys.	0	9	4	6	19	3	72
101-500 tys.	2	7	6	10	7	7	80
501 tys. i więcej mieszk.	2	2	13	6	13	7	50
Wykształcenie							
Podstawowe	3	5	2	8	4	14	100
Zasadnicze zawodowe	0	4	4	4	11	12	92
Średnie	1	6	6	4	11	8	136
Wyższe	1	7	12	9	14	8	67
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	2	5	13	11	10	9	40
Prac. umysł. niż. szczebla	0	5	13	0	23	7	41
Pracownicy fiz.- umysł.	0	4	6	13	6	10	20
Robotnicy wykwalifikowani	4	0	0	13	8	7	28
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	18	4	14
Rolnicy	0	3	0	3	3	15	26
Pracujący na własny rach.	0	14	0	0	30	22	20
Bierni zawodowo							
Renciści	5	8	2	2	8	10	43
Emeryci	1	6	4	8	6	8	78
Uczniowie i studenci	0	0	12	8	3	6	41
Bezrobotni	0	15	5	4	3	20	35
Gospodynie domowe i inni	0	8	0	9	22	10	9
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	2	3	4	10	17	10	63
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	0	0	7	9	8	10	31
sekt. pryw. poza rolnict.	3	8	10	2	17	9	73
prywatnym gosp. rolnym	0	3	0	3	3	16	29
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	0	6	3	7	3	6	26
300-399	3	0	4	0	4	13	23
400-599	2	3	3	8	18	8	61
600-800	2	6	2	8	10	10	73
Powyżej 800 zł	0	7	12	5	9	9	102
Ocena własnych war. mater.							
Złe	0	8	2	4	9	16	103
Średnie	3	5	4	8	9	8	164
Dobre	1	4	10	5	12	9	129
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	0	9	0	11	8	5	20
Raz w tygodniu	1	5	5	7	7	11	216
1-2 razy w miesiącu	0	2	4	1	13	13	61
Kilka razy w roku	4	6	6	2	18	8	61
W ogóle nie uczestniczy	0	12	16	11	11	11	37
Poglądy polityczne							
Lewica	3	10	4	8	9	6	78
Centrum	1	7	7	7	14	9	124
Prawica	1	5	6	5	7	8	151
Trudno powiedzieć	0	2	2	4	10	32	42

Tabela 2. Na którą z partii wymienionych na tej liście na pewno nie głosował(a)by Pan(i)?

(%)

	KPEiR	LPR	PO RP	PSL	PiS	Samoobrona	SdPi	SLD
Ogółem	2	6	4	2	2	33	1	30
Płeć								
Mężczyźni	2	7	5	1	3	29	2	36
Kobiety	1	4	4	2	1	37	1	23
Wiek								
18-24 lat	6	3	0	2	5	33	0	33
25-34	0	6	7	0	0	45	3	26
35-44	1	7	4	3	1	32	1	37
45-54	1	6	5	3	4	33	2	27
55-64	0	11	6	3	2	38	1	25
65 lat i więcej	1	4	4	0	2	21	1	30
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	4	7	4	3	17	2	33
Miasto do 20 tys.	3	8	5	3	5	23	0	30
20-100 tys.	1	5	3	0	0	42	2	27
101-500 tys.	0	8	1	0	2	53	0	25
501 tys. i więcej mieszk.	0	7	0	0	2	53	3	29
Wykształcenie								
Podstawowe	4	4	7	3	2	14	1	31
Zasadnicze zawodowe	1	5	5	2	5	21	1	35
Średnie	1	7	2	2	1	43	2	30
Wyższe	0	9	3	0	1	61	1	19
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	0	4	4	0	1	66	2	19
Prac. umysł. niż. szczebla	0	7	0	2	0	65	0	17
Pracownicy fiz. - umysł.	0	4	0	0	0	33	3	53
Robotnicy wykwalifikowani	0	9	4	0	0	20	6	53
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	5	40	0	29
Rolnicy	0	3	17	8	0	9	0	35
Pracujący na własny rach.	3	13	0	0	4	44	0	26
Bierni zawodowo								
Renciści	0	5	9	3	3	19	1	26
Emeryci	1	8	7	0	2	27	1	27
Uczniowie i studenci	9	4	0	2	6	34	0	22
Bezrobotni	3	3	4	5	7	23	0	37
Gospodynie domowe i inni	0	12	0	6	0	5	6	31
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	0	10	2	1	1	45	3	28
spółce właścicieli	0	0	3	0	3	37	3	50
prywatnych i państwa	1	6	0	0	1	58	0	24
sekt. pryw. poza rolnict.	0	5	15	4	0	6	0	36
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 299 zł	0	2	2	8	4	11	0	39
300-399	0	0	7	3	7	13	0	48
400-599	0	7	2	3	3	30	3	37
600-800	1	7	3	0	1	34	1	29
Powyżej 800 zł	1	11	6	0	1	55	2	16
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	5	3	3	3	17	1	36
Średnie	1	4	7	2	3	29	2	32
Dobre	2	9	2	0	2	55	1	21
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	0	8	0	0	14	3	50
Raz w tygodniu	1	5	5	1	3	28	1	32
1-2 razy w miesiącu	4	7	3	1	0	47	0	23
Kilka razy w roku	0	8	3	3	3	35	4	31
W ogóle nie uczestniczy	2	14	2	4	2	50	2	12
Poglądy polityczne								
Lewica	1	16	9	2	4	41	1	12
Centrum	1	7	2	1	2	38	1	30
Prawica	1	1	3	2	2	37	1	43
Trudno powiedzieć	4	2	6	3	2	9	2	21

(continued)

Tabela 2 (cd.). Na którą z partii wymienionych na tej liście na pewno nie głosował(a)by Pan(i)?
(%)

	UPR	UP	UW	Nie ma takiej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	2	1	2	13	517
Płeć						
Mężczyźni	2	3	2	0	7	272
Kobiety	1	1	1	3	20	245
Wiek						
18-24 lat	2	6	0	1	9	84
25-34	0	0	2	5	8	75
35-44	2	1	0	1	9	91
45-54	2	5	1	1	12	112
55-64	0	0	4	0	10	66
65 lat i więcej	2	1	2	2	30	89
Miejsce zamieszkania						
Wieś	2	2	2	3	18	192
Miasto do 20 tys.	1	6	0	1	15	71
20-100 tys.	1	2	2	1	13	97
101-500 tys.	0	2	0	2	7	99
501 tys. i więcej mieszk.	2	0	0	0	5	59
Wykształcenie						
Podstawowe	3	3	2	1	25	132
Zasadnicze zawodowe	2	4	1	3	15	121
Średnie	1	2	1	2	8	184
Wyższe	1	1	0	1	3	80
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier. i inteligencja	2	2	0	0	0	45
Prac. umysł. niż. szczebla	0	0	0	4	5	53
Pracownicy fiz. - umysł.	0	0	0	0	7	30
Robotnicy wykwalifikowani	3	0	3	0	3	34
Robotnicy niewykwalifik.	5	6	0	5	11	18
Rolnicy	0	3	3	3	19	30
Pracujący na własny rach.	4	0	0	0	5	23
Bierni zawodowo						
Renciści	2	3	1	3	25	62
Emeryci	1	1	4	1	20	110
Uczniowie i studenci	4	10	0	0	9	49
Bezrobotni	0	1	0	5	13	47
Gospodynie domowe i inni	0	7	0	0	34	16
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	2	1	0	4	2	83
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	2	2	0	0	0	38
sekt. pryw. poza rolnict.	1	0	1	1	7	86
prywatnym gosp. rolnym	0	2	6	3	24	35
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	2	2	0	1	29	40
300-399	4	3	0	7	8	26
400-599	4	3	0	0	8	75
600-800	1	4	6	2	12	95
Powyżej 800 zł	0	0	1	1	7	120
Ocena własnych war. mater.						
Złe	3	3	1	3	21	145
Średnie	0	2	3	1	15	220
Dobre	1	2	0	2	3	152
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	0	0	0	22	33
Raz w tygodniu	2	3	2	2	14	276
1-2 razy w miesiącu	1	1	0	0	13	83
Kilka razy w roku	0	1	2	4	7	80
W ogóle nie uczestniczy	0	2	0	0	11	46
Poglądy polityczne						
Lewica	2	0	2	0	11	93
Centrum	1	3	1	2	10	163
Prawica	2	4	1	1	2	171
Trudno powiedzieć	1	0	2	6	42	90